

GVI

En strategi mot grovt våld
i kriminella miljöer

Uppdrag om fortsatt stöd till befintliga etableringar av gruppvåldsintervention (GVI)

Slutredovisning av regeringsuppdrag
Ju2024/00221

Brottsförebyggande rådet (Brå) är en myndighet som verkar för att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete. Våra målgrupper är i första hand regeringen, rättsväsendets myndigheter och brottsförebyggande aktörer.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

urn:nbn:se:bra-1299

© Brottsförebyggande rådet 2026

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-527 58 400, e-post registrator@bra.se, www.bra.se

Brottsförebyggande rådets diarienummer: 1.2-0039/26

Polismyndighetens diarienummer: A079.169/2024

Kriminalvårdens diarienummer: KV 2024-3365

Uppdrag om fortsatt stöd till befintliga etableringar av gruppvåldsintervention (GVI)

Slutredovisning av regeringsuppdrag Ju2024/00221

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Så fungerar GVI.....	5
Utvärdering och resultat av GVI	5
Rekommendationer för det fortsatta arbetet med GVI	7
1. Regeringsuppdraget om fortsatt stöd till befintliga etableringar av gruppvåldsintervention (GVI)	8
2. Vad GVI innebär	10
2.1 Bygger på forskning och samsyn	10
2.2 Kartläggning och analysarbete är navet.....	11
2.3 Direktkommunikation som verktyg.....	11
2.4 Sanktioner och stöd har central betydelse och förstärker varandra	12
2.5 GVI måste införas enligt strategins principer	12
3. Att implementera och att ge stöd.....	14
3.1 Att ge stöd i god implementering	14
3.2 Att ge stöd i det löpande arbetet	15
3.3 Förutsättningar för att ge stöd	16
4. Den nationella stödstrukturen för GVI.....	17
4.1 Ett nationellt stödteam	17
4.2 GVI-nätverk för projektledare och samordnare	17
4.3 Kommunikationsgrupp	18
4.4 Forskarnätverk.....	18
4.5 Nätverk för kartläggning och analysarbete	18
5. Genomförda aktiviteter och framtagande av stödmaterial.....	20
5.1 Framtagande av stödmaterial och uppföljningsmodell.....	20
5.2 Genomförda aktiviteter år 2024	21
5.3 Genomförda aktiviteter år 2025.....	22
6. Genomförd och pågående forskning om GVI i Sverige.....	24
6.1 Generellt om utvärdering av brottsförebyggande arbete	24

6.2 GVI som exempel på nära samverkan mellan forskning och praktik	26
6.3 Processutvärderingar	27
6.4 Effekttuppföljningar	30
6.5 Intervjustudier med målgruppen för GVI och myndighetsmedarbetare	32
6.6 Pågående forskningsstudier av GVI-arbeten i Sverige	35
7. Ytterligare resultat och effekter av GVI i Sverige.....	38
7.1 Fler individer väljer att söka stöd och hjälpinsatser med GVI	38
7.2 GVI-kartläggning synliggör fler	39
7.3 Ökad förmåga att utnyttja befintliga regelverk.....	39
7.4 Förstärkt samverkan har medfört förbättringar och nya perspektiv	42
8. Slutsatser och rekommendationer	43
8.1 Övergripande slutsatser	43
8.2 Rekommendationer	44
Referenser	47

Sammanfattning

Regeringen har gett Brottsförebyggande rådet (Brå), Polismyndigheten och Kriminalvården i uppdrag att stödja och följa upp gruppvåldsintervention, GVI, i Sverige. Bakgrunden till uppdraget är att grovt våld kopplat till kriminella nätverk har ökat under det senaste decenniet. Både dödligt skjutvapenvåld och sprängningar har blivit vanligare.

Så fungerar GVI

GVI bygger på så kallad fokuserad avskräckning, en metod som har starkt stöd i internationell forskning. Metoden syftar till att minska våld genom en kombination av tydlig kommunikation, stödinsatser och samverkan mellan myndigheter. Implementeringen av GVI i flera svenska städer innebär också en möjlighet att bygga upp en nationell kunskapsbas om hur metoden fungerar i svenska förhållanden.

För att GVI ska fungera krävs både lokalt engagemang och nationellt stöd. Brå, Polismyndigheten och Kriminalvården har därför haft i uppdrag att fortsätta stödja befintliga GVI-arbeten, så kallade GVI-etableringar. Detta stöd handlar om att tillgängliggöra relevant metodstöd, erfarenhetsutbyte och kollegialt lärande samt operativt stöd i det dagliga arbetet. Stödmaterialen finns på Brås webbplats. Materialet hjälper de som arbetar med GVI att planera, genomföra och följa upp arbetet på ett långsiktigt och hållbart sätt.

Under 2024 låg fokus på att stärka lokalsamhällets delaktighet i GVI-arbetet och att etableringarna själva skulle utveckla sin egenuppföljning av arbetet. År 2025 fokuserade arbetet på strategisk och operativ samverkan riktad mot våldsdrivande grupper, direktkommunikation med målgruppen samt målstyrning och systematisk uppföljning. Det svenska GVI-arbetet har också väckt internationellt intresse och presenterats för aktörer i bland annat Danmark, Finland, Norge, Nederländerna, Israel och Sydafrika.

Utvärdering och resultat av GVI

GVI är en av få brottsförebyggande insatser som har utvärderats på ett grundligt sätt. Pilotprojektet Sluta skjut i Malmö visade tydliga effekter på minskat skjutvapenvåld och blev grunden för fortsatt utveckling i fler

kommuner. Genom processutvärderingar, effektuppföljningar och intervjustudier har arbetets komplexitet kartlagts. Resultaten visar att GVI kopplar förebyggande stöd till målgruppsinriktade myndighetsåtgärder på ett effektivt sätt.

Effektutvärderingar av Sluta skjut visar att insatsen sannolikt bidragit till en tydlig och varaktig minskning av dödligt skjutvapenvåld i Malmö. Effekten har dock varit särskilt stark när insatsen bedrivits med hög aktivitet, nära samverkan mellan aktörer och regelbunden direktkommunikation med målgruppen. Det går dock inte att med säkerhet fastställa att GVI är orsaken, eftersom andra insatser och samhällstrender pågår samtidigt.

Processutvärderingarna visar att lokal förankring, kontinuerlig uppföljning och ledningens engagemang är avgörande för framgång. Begränsade resurser och svaga styr signaler kan bromsa arbetet. Nationellt stöd är därför viktigt för att etableringarna ska kunna implementera GVI-strategin fullt ut och skapa långsiktiga strukturer för våldsprevention.

Genomförda intervjustudier visar att GVI når individer på ett mer personligt och tydligt sätt än traditionella insatser. Den moraliska tydligheten, att våld måste upphöra, är viktig. Effekten beror på trovärdighet, konsekvent tillämpning och kontinuitet. Skepsis mot myndigheter och osäkerhet kring om relevant stöd kan erbjudas kan minska effekten, medan transparens och rättvisa ökar acceptansen för arbetet och bidrar till ökad effekt.

GVI har också visat konkreta resultat på lokal nivå. Direktkommunikationsinsatser har nått individer som oftast är svåra att nå, och många har tackat ja till stöd. Kartläggning av riskindivider och nätverk har gjort det möjligt att sätta in förebyggande åtgärder i ett tidigare skede. Myndighetssamverkan har ökat förmågan att använda regelverk strategiskt, till exempel genom säkerhetszoner, kommunal tillsyn och föreskrifter inom frivården. Social respons vid våldshändelser har integrerats som ett strategiskt verktyg, vilket stärker brottsoffers rättigheter, engagerar lokalsamhället och skapar långsiktiga stödstrukturer.

Sammanfattningsvis visar erfarenheterna att GVI bidrar till minskat våld och till etablering av systematiska, samordnade insatser som kombinerar kontroll, stöd och förebyggande arbete.

Rekommendationer för det fortsatta arbetet med GVI

Sist i den här rapporten kommer Brås, Polismyndighetens och Kriminalvårdens rekommendationer för GVI-arbetet framåt. Rekommendationerna slår fast att GVI-arbetet bör fortsätta att utvecklas i befintliga etableringar och, vid behov, utvidgas till fler platser. En nationell stödstruktur behövs fortsatt för att stödja lokala etableringar, möjliggöra erfarenhetsutbyte och säkerställa metodtrohet. Fortsatt systematisk uppföljning och utvärdering är avgörande för att bygga en nationell kunskapsbas.

Rekommendationerna betonar också vikten av långsiktiga nationella uppdrag, synkronisering med andra insatser mot samma målgrupper och utveckling av fokuserad avskräckning till fler brottsområden och fenomen, till exempel nyrekrytering till våldsamma grupper och internationellt styrt våld.

1. Regeringsuppdraget om fortsatt stöd till befintliga etableringar av gruppvåldsintervention (GVI)

”Brottsförebyggande rådet (Brå), Polismyndigheten och Kriminalvården ska fortsätta att stödja befintliga etableringar av Group Violence Intervention (GVI) i Sverige, samt säkerställa att arbetet utvärderas. Brå ska vara sammanhållande för uppdraget och uppdragets redovisning.”¹

Den grova våldsbrottsligheten med skjutningar och sprängningar i den kriminella miljön är omfattande och innebär ett stort samhällsproblem i Sverige i dag. Det grova och dödliga våldet står högt upp på den kriminalpolitiska agendan, och efterfrågan på effektiva åtgärder och initiativ som kan minska våldet och våldstrenden är stor.

Mot denna bakgrund gav regeringen i september 2021 Brottsförebyggande rådet (Brå), Polismyndigheten och Kriminalvården² i uppdrag att sprida GVI, som är strategin bakom Sluta skjut, till fler orter i Sverige.³ Det uppdraget slutredovisades den 1 mars 2024. Inom ramen för regeringsuppdraget etablerades GVI-arbeten i Örebro, Göteborg, Järfälla/Upplands-Bro, Huddinge samt Uppsala⁴, utöver Malmö som redan hade infört GVI.

Den 1 februari 2024 gav regeringen samverkansmyndigheterna ett uppdrag om stöd till de befintliga etableringarna av GVI i Sverige. En beskrivning av uppdragets genomförande redovisades till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) den 1 mars 2025, slutredovisning ska lämnas senast den 1 mars 2026. Redovisningarna ska enligt uppdraget innehålla information om, och om möjligt resultat av, pågående och avslutade utvärderingar.

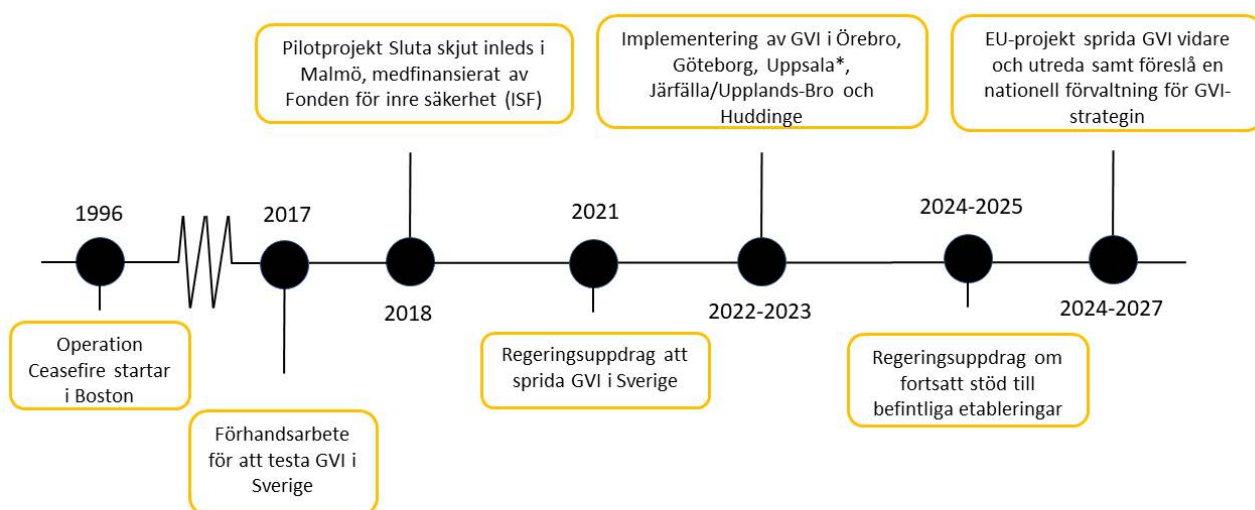
¹ Regeringsbeslut 2024-02-01 Ju2024/00221.

² Beskrivs fortsättningsvis som samverkansmyndigheterna.

³ Regeringsbeslut 2021-09-23 Ju2021/03330.

⁴ Uppsala valde att avsluta implementeringen av GVI i april 2024.

Samverkansmyndigheterna lämnade en delredovisning den 1 mars 2025, som beskrev arbetet inom uppdraget under 2024. Det här är slutredovisningen av regeringsuppdraget, som redogör för arbetet under 2024 och 2025 samt pågående och avslutade utvärderingar av GVI i Sverige.

*Uppsala valde att avsluta implementeringen av GVI i april 2024

2. Vad GVI innebär

Gruppvåldsintervention, GVI, är en strategi för att reducera grovt våld i samhället. Strategin bygger på en nära samverkan mellan samverkansparterna polis, kommun, kriminalvård och lokalsamhälle. Strategin utgår från att det är ett litet antal individer som driver våldet i ett område, att de individerna kan kopplas samman i mer eller mindre tydliga kriminella grupper samt att dynamiken inom och mellan dessa grupper är avgörande för våldsnivån. Genom noggrann kartläggning av dessa individer och deras förehavanden kan samhällets samlade insatser koncentreras där de gör mest nytta.

I det här avsnittet beskrivs vad GVI-strategin består av och vad det innebär att arbeta utifrån strategin.

2.1 Bygger på forskning och samsyn

Gruppvåldsintervention är en väl beprövad strategi som bygger på flera kriminologiska teorier och modeller, framför allt fokuserad avskräckning. Strategin innehåller även inslag av processuell rättvisa⁵, reparativ rättvisa⁶ och informell social kontroll⁷. Det finns god vetenskaplig grund för att fokuserad avskräckning, när den utförs på rätt sätt, kan ha effekt på grovt våld mellan grupper.⁸ I en svensk kontext innebär arbetet med GVI ett nytt sätt att förstå och arbeta förebyggande mot det grova våldet. För att samverkansparterna gemensamt ska kunna motverka det grova våldet krävs en samsyn om vad våldet beror på. Det praktiska genomförandet av GVI består av fyra delmoment:

⁵ Processuell rättvisa innebär, förenklat, att människors uppfattning om rättvisa inte enbart påverkas av utfallet eller slutresultatet i en process. Den formas också av hur man upplever att processen har gått till, till exempel om man har blivit lyssnad på och bemött med respekt. Detta ställer krav på att berörda myndigheter uppfattas som neutrala, transparenta och förtroendeingivande.

⁶ Reparativ rättvisa är ett förhållningssätt till rättvisa som syftar till att reparera den skada som offren har åsamkats. Arbetet med reparativ rättvisa handlar om att se till att förövaren tar ansvar för sina handlingar, att de förstår den skada de har orsakat samt att ge dem en möjlighet till gottgörelse. Syftet är också att avskräcka dem från att orsaka ytterligare skada.

⁷ Det omkringliggande samhällets påverkan på individers och gruppers beteenden baserade på gemensamma normer, värderingar och attityder.

⁸ Se bl.a. Braga, A., Weisburd, D. och Turchan, B. (2018), SBU (2023) och Vetenskapsrådet (2025).

- kartläggning av våldsdrivande kriminella grupper
- direktkommunikation med dessa grupper
- genomförande av stöd- och hjälpinsatser
- snabba och kännbara konsekvenser i form av sanktioner vid fortsatt våldsanvändning.

2.2 Kartläggning och analysarbete är navet

Kartläggning och analysarbete är navet i GVI-strategin, där löpande analys av våldet är nödvändig för att bedöma om våldet är relaterat till kriminella grupperingar. Kartläggningen och analysarbetet fokuseras på att identifiera grupper, inte enbart enskilda våldsdrivande individer.

Syftet med kartläggningen är att ta fram en aktuell bild av vilka kriminella grupper med kapacitet att utföra våldshandlingar som finns i området. Det är viktigt att få med alla potentiellt våldsamma grupper, inte bara de som driver våldet just vid tidpunkten för kartläggningen. Kartläggningen innefattar högriskindivider kopplade till grupperna, det vill säga individer som kan komma att utsättas eller utsätta andra för våld och kopplingarna dem emellan. En sådan kartläggning kan exempelvis göras i form av sociala nätverksanalyser.

2.3 Direktkommunikation som verktyg

Samverkansparterna för GVI-arbetet upprättar kanaler för direktkommunikation med kartlagda våldsdrivande kriminella grupperingar för att förmedla ett gemensamt och enhetligt budskap.

Budskapet består av tre delar:

- samhället tolererar inte våld
- det finns stöd och hjälp att få
- fortsatta våldshandlingar får konsekvenser för hela grupper.

Direktkommunikationen kan ske på två sätt, antingen via budskapssamtal (så kallade custom notifications) eller genom budskapsmöten (så kallade call-ins):

- Budskapssamtalet är ett individuellt samtal med en gruppmedlem där samverkansmyndigheterna förmedlar budskapet att våldet

måste upphöra, att fortsatta våldshandlingar får konsekvenser för hela gruppen och att hjälp finns att få.

- Budskapsmötet är ett välregisserat informationsmöte med representanter ur de kartlagda kriminella grupperingar som är våldsamma eller som kan komma att bli våldsamma, där GVI-budskapet ges gemensamt av företrädare från samverkansparterna, lokalsamhället, sjukvårdsregionerna och Åklagarmyndigheten.

2.4 Sanktioner och stöd har central betydelse och förstärker varandra

Om de våldsdrivande kriminella grupperingarna fortsätter med våldshandlingar efter att ha fått del av GVI-budskapet, antingen vid ett budskapsmöte eller genom ett budskapssamtal, kommer de att utsättas för kännbara sanktioner. Olika typer av sanktioner kan införas mot enskilda individer som är kopplade till våldsdrivande grupperingar om vissa förutsättningar är uppfyllda. Det viktigaste är att de insatser som genomförs utformas på ett sådant sätt att de avskräcker grupper från att använda våld. Kännbarheten av att vara utsatt för sanktioner är viktigare än sanktionernas omfattning.

Varje del av GVI-strategin är lika viktig, och delarna förstärker varandra. GVI fungerar genom att samverkansparterna gemensamt fastställer och upprätthåller tydliga och förutsägbara ramar, där responsens snabbhet och kännbarhet prioriteras. Det gäller både sanktionerna, som är konsekvenser av fortsatt våld från grupperna, och stöd- och hjälpinsatserna till de inblandade individerna. Under arbetet med GVI i Sverige har uttrycket ”ökat fokus” börjat användas synonymt med den här typen av kännbar respons.

2.5 GVI måste införas enligt strategins principer

Strategin är tänkt att efter behov anpassas till lokala förhållanden och förutsättningar, dock utan att göra för stort avkall på de teoretiska antaganden som strategin bygger på. Planeringsarbetet innebär bland annat att inventera det redan pågående arbetet mot våld, för att synliggöra vad som behöver adderas utifrån GVI-strategin. Det finns kanske redan exempelvis samverkansstrukturer, operativt arbete mot det grova våldet, stöd och hjälp för de inblandade, analys och kartläggning av kriminella grupperingar eller tillgängliga samverkansparter i lokalsamhället.

Hur väl arbetet implementeras är avgörande för att det ska resultera i önskat utfall. GVI kan alltså förväntas reducera våldet bara om strategin implementeras i enlighet med hur den är avsedd att fungera.

3. Att implementera och att ge stöd

”Implementering handlar om att initiera arbetet med en ny strategi, använda den på rätt sätt och att säkerställa varaktig användning. Hur väl detta genomförs kommer i förlängningen påverka strategins möjlighet att generera positiva effekter.”⁹

Implementeringen av GVI är en omfattande och levande process som tar tid. Ledningens stöd och förståelse för processen är viktig för ett långsiktigt hållbart arbete.

Implementeringsprocessen är sällan enkel eller förutsägbar, och olika faktorer påverkar hur väl strategin implementeras. Det kan handla om den faktiska strategin, vem som implementerar den och hur den omsätts i det praktiska arbetet, om strategin anpassas eller genomförs i enlighet med dess grundläggande principer.

GVI berör flera verksamheter och olika samhällsaktörer, vilket ställer höga krav på förmågan att samverka. För att god samverkan ska uppnås såväl internt som externt behöver arbetet organiseras och ledas utifrån gemensamma mål och förståelse för respektive parts förutsättningar.

3.1 Att ge stöd i god implementering

Samverkansmyndigheterna arbetar för att skapa förutsättningar för en god implementering i enlighet med strategins grundläggande principer. GVI-strategin är tänkt att anpassas till lokala förhållanden och förutsättningar. Det finns inneboende utmaningar i att anpassa en strategi efter lokala förutsättningar, särskilt när den genomförs samtidigt på flera platser. Vad som är lämpligt att tillämpa inom en enskild etablering behöver inte alltid gälla för andra etableringar, eller vara detsamma över tid.

Samverkansmyndigheterna har under regeringsuppdraget fortsatt att stödja de lokala etableringarna i att anpassa och utveckla det lokala GVI-arbetet.

⁹ Hellfeldt, K., Olsson, K., Frogner, L. och Strand, S. (2023).

3.1.1 Faktorer som påverkar implementeringen av GVI

Det finns flera centrala faktorer som kan bidra till eller hindra en lyckad implementering av GVI:

- Samverkan är en viktig beståndsdel inom GVI, och när det finns väletablerade strukturer och rutiner för samverkan främjar det också en framgångsrik implementering. Omvänt blir det utmanande om samverkan brister på olika sätt, exempelvis till följd av begränsat eller varierat engagemang och ägarskap.
- Många olika initiativ inom brottsförebyggande arbete kan leda till undanträngningseffekter. Det verkar med andra ord vara utmanande att fullt ut fokusera på och prioritera GVI samtidigt som andra liknande insatser bedrivs.
- Omvärldsförändringar ställer krav på flexibla organisationer som präglas av professionalism och förståelse för varandras olikheter.

3.2 Att ge stöd i det löpande arbetet

Varje etablering har sina unika förutsättningar för att implementera GVI-strategin. Under tiden för regeringsuppdraget har etableringarnas implementeringsarbete kommit att påverkas av olika omständigheter. Det kan exempelvis handla om omsättning av personal på nyckelfunktioner, övergång från projektarbete till ordinarie verksamhet och omvärdering av resursättning av arbetet. Det nationella stödet har därför fokuserat på att ge vissa etableringar extra stöd för att skapa eller återskapa förutsättningar för att arbeta med GVI-strategin.

En grundläggande förutsättning för att GVI-strategin ska ge effekt är den strategiska ledningen och styrningen av arbetet. Projektledningens mandat i genomförandet är viktigt. Lokala styrgruppers kunskap och förståelse för strategin är också av avgörande betydelse. Stödet har därför i vissa fall handlat om att hjälpa etableringar med förändringsledning.

3.2.1 Etableringarnas behov av stöd från samverkansmyndigheterna

För att säkerställa fortsatt nationellt ändamålsenligt stöd till etableringarna har stödstrukturen och arbetsfördelningen kontinuerligt anpassats. Anpassningarna har skett utefter resursmässiga förutsättningar inom den nationella stödorganisationen och etableringarnas stödbehov.

Förmågan att identifiera behov av ökad kunskap och stöd förutsätter transparens och att information om etableringens arbete delas med det

nationella stödet. Det nationella stödet gör kontinuerliga uppföljningar av etableringarnas arbete genom olika forum och dialoger. Inspirationsdagar och fysiska möten för erfarenhetsutbyte är exempel på viktiga forum för att kunna följa etableringarnas arbete.

En uppföljningsmodell har utvecklats för att utgöra grund för bedömningen av stödbehovet inom GVI-etableringarna. Stödbehoven följs upp kontinuerligt för att säkerställa att det nationella stödteamet kan vidta nödvändiga åtgärder. Etableringarna framhåller bland annat att

- operativa stödinsatser är värdefulla, och att dessa med fördel kan utvecklas
- det finns ett stort behov av att samla och ta del av andras erfarenheter från implementeringen och genomförandet av GVI
- stöd behövs för att kunna göra lämpliga avvägningar kring anpassningar i relation till strikt metodtrogenhet
- det är önskvärt med ytterligare stöd för uppföljning på lokal nivå.

3.3 Förutsättningar för att ge stöd

På ett generellt plan är det ofta en utmaning att uppnå välfungerande samverkan mellan berörda aktörer. En central förklaring är förekomsten av kulturella skillnader mellan olika myndigheter, organisationer och verksamheter. Dessa skillnader påverkar förutsättningarna för samverkan och kan skapa barriärer, bland annat genom att aktörerna prioriterar frågor på olika sätt eller tolkar gemensamma problem utifrån skilda perspektiv. Detta påverkar även förmågan att ta emot och att ge stöd.

För att stärka den förmågan krävs riktade insatser som ökar kunskapen om och förståelsen för respektive aktörs uppdrag, ansvar och arbetssätt. En sådan ökad förståelse bedöms av samverkansmyndigheterna vara en förutsättning för att utveckla ett mer effektivt och samordnat stöd för GVI-strategin.

4. Den nationella stödstrukturen för GVI

Samverkansmyndigheternas stöd har anpassats och strukturerats utifrån den insamlade kunskapen och erfarenheten från bland annat genomförda processutvärderingar. Stödstrukturen har varit flexibel till sin karaktär, vilket skapat förutsättningar för att ge riktat stöd utifrån specifika behov till enskilda funktioner. Det nationella stödet har bestått av olika nätverk och forum. Stödet har strukturerats för att fortsatt skapa likvärdiga förutsättningar för stöd och erfarenhetsutbyten för etableringarna. Strukturen skapar ökade förutsättningar att på nationell nivå tillvarata erfarenheter från samtliga etableringar och att öka den samlade nationella kunskapen om GVI och dess effektivitet i en svensk kontext.

4.1 Ett nationellt stödteam

Det nationella stödteamet har bestått av medarbetare från samverkansmyndigheterna. Teamets funktion har varit att stödja etableringarna i det löpande arbetet med GVI. Det nationella stödteamet har letts av en styrgrupp med representanter från samtliga samverkansmyndigheter.

Stödet från det nationella stödteamet har omfattat både strategiskt stöd i implementeringen av strategin och operativt stöd i det dagliga arbetet inom GVI. Stödets utformning har påverkats av flera faktorer, vilka beskrivs i kapitel 3. Stödet har bestått av både planerade insatser, såsom workshopserier kopplade till en enskild etablering, och mer ad hoc-baserade insatser av operativ karaktär.

4.2 GVI-nätverk för projektledare och samordnare

GVI-nätverken är myndighetsspecifika nätverk, vilket innebär att aktörer inom samma myndighet eller verksamhetsområde har möjlighet att prata med varandra. GVI-nätverkens uppgift är att skapa förutsättningar för kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte mellan etableringarnas olika funktioner. Nätverken är även en viktig kanal för det nationella stödet i

kommunikationen med etableringarna. Under mötena kan etableringarna ge varandra inspiration och diskutera utvecklingsfrågor.

4.3 Kommunikationsgrupp

GVI-arbetet bygger på tydlig kommunikation. Där ingår direktkommunikation med de kartlagda kriminella grupperingarna, men också kommunikation med det övriga samhället om vilka insatser som genomförs inom ramen för GVI-arbetet. En nationell kommunikationsgrupp bestående av representanter från samverkansmyndigheterna har haft i uppgift att synliggöra regeringsuppdraget och samordna den nationella kommunikationen. Under en stor del av uppdraget har gruppen bestått av medarbetare från Brå och Kriminalvården.

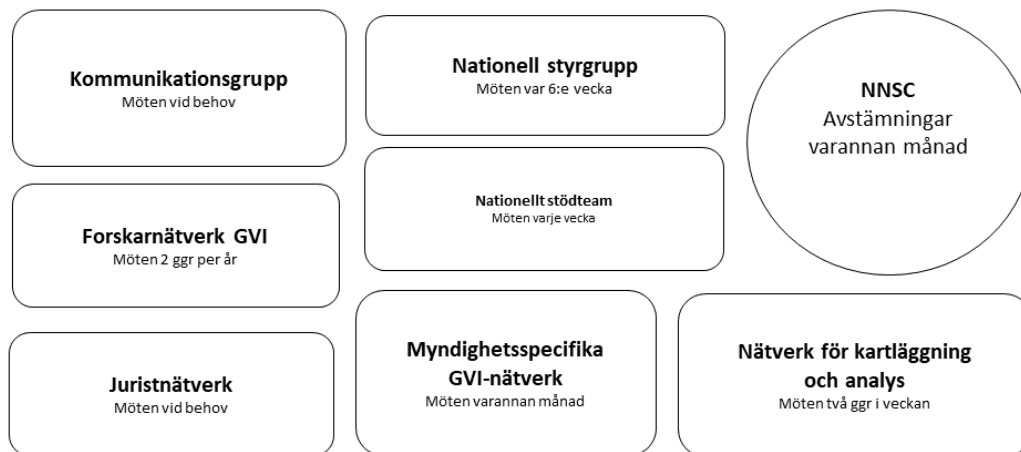
4.4 Forskarnätverk

Forskarnätverket består av forskare från ett flertal universitet i Sverige som alla har genomfört utvärderingar av GVI-arbeten. Forskarnätverket är ett viktigt forum för det nationella stödteamet när det gäller utvärdering av GVI i Sverige, men även för stöd till etableringarnas arbete med egenuppföljning. Forskarnätverket överser även datainsamling för effekt- och processutvärderingar.

4.5 Nätverk för kartläggning och analysarbete

Nätverket för etableringarnas polisiära underrättelsefunktioner arbetar med kartläggning och analys utifrån GVI-strategin. Nätverket fungerar som ett forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte, och etableringarna får operativt stöd i arbetet med kartläggning och analys. Exempel på stöd är att genomföra en initial händelseanalys för att kunna upprätta en lägesbild över hur våldet är kopplat till kriminella grupperingar.

Organisationsschema

5. Genomförda aktiviteter och framtagande av stödmaterial

I detta kapitel redovisas de åtgärder och aktiviteter som har genomförts av samverkansmyndigheterna inom ramen för regeringsuppdraget att stödja etableringen av lokalt GVI-arbete. Genomförandet har utgått från de inriktningar och fokusområden som identifierats i det nationella arbetet, bland annat utifrån resultat från processutvärderingar, övriga uppföljningar samt arbetet med uppföljningsmallen och dialog med GVI-etableringar. Aktiviteterna har utformats utifrån en tydlig inriktning mot att främja erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande mellan berörda aktörer.

5.1 Framtagande av stödmaterial och uppföljningsmodell

En viktig del i stödet för implementeringen av GVI lokalt är det metodstöd som samverkansmyndigheterna har arbetat fram sedan tidigare. Under regeringsuppdraget har metodstödet reviderats utifrån nya erfarenheter, tillämpningar, behov och anpassningar som har identifierats i arbetet med GVI. Behovet av revidering har bland annat framkommit genom de processutvärderingar av GVI-arbetet som har genomförts. Under hösten 2025 publicerades ett uppdaterat metodstöd som finns tillgängligt på Brås webbplats.

En modell för uppföljning har också utgjort ett centralt verktyg för att stödja etableringarna i att nå så långt som möjligt i implementeringen av GVI under tiden för regeringsuppdraget. Modellen belyser både hur etableringarna arbetar strategiskt med GVI:s olika komponenter och i vilken utsträckning de har organisatoriska förutsättningar för att genomföra arbetet på ett långsiktigt och hållbart sätt. Uppföljningsmodellen har därmed varit ett viktigt stöd i planeringen och genomförandet av det samlade stödet till etableringarna under uppdragets gång.

5.2 Genomförda aktiviteter år 2024

Under 2024 låg fokus på att utveckla lokalsamhällets¹⁰ delaktighet i GVI-arbetet samt på att stärka etableringarnas förmåga till egenuppföljning av sin verksamhet. Egenuppföljningen utgör en central del av mål- och resultatarbetet och bidrar samtidigt till att skapa förutsättningar för en tydlig och konstruktiv kommunikation kring arbetets effekter.

Följande aktiviteter genomfördes under 2024:

- Januari: Forskarnätverk med fokus på att hitta gemensamma uppslag för uppföljningar och vidare forskning på GVI i Sverige.
- Maj: Inspirationsdagar med syfte att stimulera arbetet med lokalsamhället och organisationer som verkar däri. Dagarna genomfördes i samarbete med National Network for Safe Communities (NNSC), Nationella organet för dialog och samråd mellan regeringen och civilsamhället (NOD), Fryshuset och Beteendelabbet.
- September: Erfarenhetsutbytesdagar med syfte att öka kunskapen om målstyrning och uppföljning samt om olika metoder för att strukturerat följa upp händelser och dagligt arbete.
- November: Erfarenhetsutbytesdagar med syfte att följa upp septembertemat genom att utveckla egenuppföljning på lokal nivå samt öka kunskap och samverkan med andra pågående arbeten med målgruppen för GVI. Dagarna genomfördes i samverkan med den nationella samverkansstrukturen för Bob (barn och unga i organiserad brottslighet) och med det nationella avhopparuppdraget.
- November: Forskarnätverk med fokus på avstämning av forskningsläget i Sverige för GVI, samt omvärldsbevakning med gästföreläsning av Peter Simonsson, professor vid Temple University, om trovärdiga budbärare och deras förmåga att identifiera och hjälpa högriskindivider i gängmiljöer i Philadelphia.

Utöver dessa aktiviteter deltog samverkansmyndigheterna i följande sammanhang under 2024:

- Januari: Deltagande i ett webinarium anordnat av SKR om civilsamhällets roll i det brottsförebyggande arbetet, med fokus på

¹⁰ Med lokalsamhället avses i detta sammanhang alla som bor eller verkar inom etableringarnas geografiska områden, eller som på annat sätt påverkas av deras arbete med GVI.

praktiknära stöd som exempelvis GVI. Webbinariet anordnades inom ramen för Brås regeringsuppdrag att utveckla samverkan med civilsamhället i det brottsförebyggande arbetet.

- Mars: Deltagande vid panelsamtal på European Forum for Urban Securitys konferens i Bryssel.
- April: Presentation av det svenska GVI-arbetet vid European Crime Prevention Networks konferens i Tallinn.
- September: Presentation av det svenska GVI-arbetet vid Bundeskriminalamts forskarkonferens i Wiesbaden.
- November: Deltagande i panelsamtal vid Europeiska unionens narkotikamyndighets konferens i Bryssel.

5.3 Genomförda aktiviteter år 2025

Under 2025 inriktades arbetet på att vidareutveckla såväl den strategiska som den operativa samverkan avseende ökat fokus mot våldsdrivande grupper. Särskild vikt har lagts vid att stärka etableringarnas förståelse för faktorer såsom risk, behov och mottaglighet vid direktkommunikation med målgruppen. Arbetet har även omfattat att integrera utgångspunkterna för processuell rättvisa i verksamheten samt att ge fortsatt stöd i utvecklingen av förmågan till ledning och styrning genom uppsatta mål, systematisk uppföljning och tydlig kommunikation av resultat.

Följande aktiviteter genomfördes under 2025:

- Mars: Erfarenhetsutbytesdagar om ett ökat fokus och sanktioner, med tonvikt på hur alla samverkansparter kan bidra i det arbetet samt med lägesbilden som ligger till grund för insatserna.
- Mars: Erfarenhetsutbytesdagar med fokus på kartläggning och analys. Syftet var att stärka den gemensamma problemförståelsen genom fördjupad samverkan och förbättrad informationsdelning mellan Kriminalvården och Polismyndigheten.
- April: Forskarnätverk med fokus på effektuppföljningar av lokalt GVI-arbete samt intervjustudier med målgruppen och professionella inom GVI.
- Maj: Erfarenhetsutbytesdagar med syfte att utveckla arbetet med direktkommunikation till målgruppen. Fokus låg på när, var och hur GVI-budskapet kan förmedlas på ett effektivt sätt samt på strategier för relationsskapande i budskapssamtal och budskapsmöten.

- September: Inspirationsdagar med fokus på hur lokala styrgrupper kan arbeta kring frågor om målstyrning, uppföljning och kommunikation inom ramen för GVI.
- September: Forskarnätverk med fokus på slutförandet av effekt- och intervjustudier samt planering av det fortsatta arbetet. Mötet behandlade bland annat utvecklingen av en uppföljningsmatris som ska stödja etableringarna i att genomföra egenuppföljning.
- Oktober: Kriminalvårdens interna erfarenhetsutbytesdagar med fokus på kopplingen mellan GVI och behandlingsinsatser för klienter i organiserad brottslighet samt fördjupning i lagstiftningen om vistelsebegränsningar.
- November: GVI-konferens med fokus på den samlade forskningen och andra erfarenheter kring effekterna av GVI i Sverige.
- December: Utbildning i budskapssamtal genomfördes för både nya och tidigare deltagande medarbetare från polisen, kommunen och Kriminalvården i Malmö. Utbildningen arrangerades i samarbete med initiativet Trygg relation – fri från våld, som arbetar med fokuserad avskräckning mot våld i parrelationer.

Utöver dessa aktiviteter deltog samverkansmyndigheterna i följande sammanhang under 2025:

- September: Webbinarium som ingick i seminarieserien Samtal om brottslighet – forskare möter praktiker, som arrangerades av Brå och Vetenskapsrådet inom ramen för det nationella forskningsprogrammet om brottslighet.

5.4 Internationellt intresse för det Svenska GVI-arbetet

Förutom tidigare nämnda sammanhang har det svenska GVI-arbetet under regeringsuppdragets gång presenterats för aktörer från Danmark, Finland, Nederländerna, Norge, Israel och Sydafrika.

6. Genomförd och pågående forskning om GVI i Sverige

En central utgångspunkt för det svenska arbetet med GVI har varit att säkerställa ett kunskapsbaserat förhållningssätt genom kontinuerlig uppföljning och vetenskaplig utvärdering.

Arbetet inleddes med en utvärdering av pilotprojektet Sluta skjut, med syftet att undersöka om GVI-strategin kunde tillämpas i en svensk kontext. De första utvärderingarna visade att strategin var möjlig att genomföra utifrån svenska förutsättningar, och resultaten indikerade en positiv påverkan på det grova våldet.

Mot bakgrund av dessa resultat har utvärderingsarbetet fortsatt och utvecklats i takt med att fler kommuner etablerat GVI. Samtliga etableringar har följts upp genom särskilda processutvärderingar, vilket har möjliggjort en fördjupad förståelse av hur arbetet genomförs lokalt. Dessutom har ett gemensamt uppföljningsmaterial tagits fram, vilket har gjort det möjligt att genomföra likvärdiga effektuppföljningar för varje enskild etablering.

För att få en heltäckande bild av GVI-arbetets effekter och utmaningar är det av stor vikt att också inkludera perspektiven från både dem som arbetar med GVI och de målgrupper strategin riktar sig mot. Intervjustudier som undersöker hur dessa grupper upplever och uppfattar strategin är därför ett viktigt komplement till process- och effektuppföljningarna. Dessa kvalitativa insikter bidrar till att utveckla och anpassa arbetet för att bättre möta både yrkesutövarnas och målgruppens behov.

I detta kapitel presenteras en sammanställning av samtliga genomförda och pågående vetenskapliga utvärderingar av GVI-arbetet i Sverige.

6.1 Generellt om utvärdering av brottsförebyggande arbete

Att utvärdera brottsförebyggande insatser utgör en betydande utmaning. Dessa svårigheter framträder tydligt i rapporter från såväl SBU (2023) som

Vetenskapsrådet (2025), särskilt vad gäller tillgången till robusta och tillförlitliga utvärderingar av brottsförebyggande insatser i Sverige.

Att etablera evidens inom det brottsförebyggande området är en process som ofta sträcker sig över många år, ibland decennier. Till skillnad från kliniska eller tekniska interventionsstudier, där effekter kan mätas inom en kortare tidsram, kännetecknas brottsförebyggande arbete av komplexa sociala och samhällsliga processer. Effekter uppstår ofta indirekt, gradvis och i samverkan med faktorer som tillgång till utbildning, sociala förhållanden, bostadspolitik och lokala normsystem.

Vetenskapsrådets rapport betonar att kunskapsutvecklingen inom området kräver långsiktighet, stabil finansiering och institutionella strukturer som möjliggör kontinuerlig datainsamling och jämförelse över tid. Rapporten framhåller att det ofta tar flera år innan mätbara förändringar kan observeras i exempelvis brottsnivåer, rekrytering till kriminella nätverk och återfall i brott. Kortsiktiga projektlogiker är därför otillräckliga för att skapa eller fånga upp hållbar evidens.

SBU:s rapport understryker på liknande sätt att enskilda utvärderingar inte räcker för att avgöra vilka metoder som är effektiva. I stället krävs systematiska uppföljningar över längre tid, där data om målgrupper, genomförandegrad, kontext och resultat samlas in på ett jämförbart och tillförlitligt sätt. Först genom sådana strukturer blir det möjligt att identifiera vilka komponenter i ett program som är avgörande för framgång och hur dessa samverkar med lokala förutsättningar.

Ett centralt hinder i den svenska kontexten är bristen på strukturer för kontinuerlig uppföljning och inbyggd utvärdering. Många brottsförebyggande initiativ bedrivs i projektform, ofta med tidsbegränsad finansiering och utan långsiktig plan för datainsamling eller analys. Detta medför att kunskap om insatsers effekter riskerar att gå förlorad när projekten avslutas, eller att liknande insatser upprepas utan att lärdomar tas till vara.

Det tar ofta lång tid innan det går att påvisa evidens inom det brottsförebyggande området, men processen kan påskyndas genom att man etablerar hållbara strukturer för uppföljning, lärande och kunskapsspridning. Det är först när uppföljning och utvärdering blir en

integrerad del av det löpande arbetet, snarare än tillfälliga forskningsinsatser, som ett verkligt evidensbaserat brottsförebyggande arbete kan bedrivas.

6.2 GVI som exempel på nära samverkan mellan forskning och praktik

Gruppvåldsinterventionen (GVI) utgör ett tydligt exempel på hur ett brottsförebyggande arbetssätt kan skapa hållbara strukturer för uppföljning, lärande och kunskapsspridning. Modellen har utvecklats för att systematiskt integrera uppföljning och återkoppling som en del av det ordinarie arbetet, snarare än som tillfälliga eller projektbundna inslag.

GVI har från början utformats med utvärdering i fokus. Samtliga etableringar i Sverige har processutvärderats, vilket möjliggör fördjupade effektuppföljningar och andra typer av analyser över tid. På detta sätt byggs successivt en kunskapsbas som kan bidra till utvecklingen av mer träffsäkra och kostnadseffektiva arbetssätt.

Genom denna struktur har GVI visat att det är möjligt att skapa ett långsiktigt och systematiskt brottsförebyggande arbete där uppföljning, lärande och kunskapsspridning utgör kärnan. Strukturen illustrerar hur brottsförebyggande insatser kan kombineras med mekanismer för kontinuerlig förbättring, och den kan därmed fungera som en förebild för hur man kan organisera införandet av framtida brottsförebyggande metoder och arbetssätt.

Det finns i dag inget annat brottsförebyggande arbete i Sverige som är lika väl belyst och utvärderat som GVI. Tillsammans med den omfattande internationella evidensen om fokuserad avskräckning skapar detta goda förutsättningar för en långsiktig utveckling av GVI-arbetet i Sverige, förutsatt att rätt organisatoriska och finansiella villkor säkerställs, särskilt på nationell nivå.

6.3 Processutvärderingar

Processutvärdering av införandet av Sluta skjut i Malmö, genomförd av Malmö universitet 2020¹¹

Processutvärderingen av Sluta skjut visade att GVI-strategin kunde implementeras på ett ändamålsenligt sätt i en svensk kontext. Samverkan mellan polis, kriminalvård och kommun bedömdes som välfungerande och utgjorde en central framgångsfaktor för genomförandet. Projektet etablerade både avskräckande inslag och stödåtgärder för individer som ville lämna kriminella nätverk. Implementeringen genomfördes med god följsamhet efter strategins grundprinciper. Slutsatsen var att GVI-strategin hade förutsättningar för att bidra till minskat grovt våld även i andra svenska städer, förutsatt att strategin tillämpades i sin helhet och med hänsyn till lokala förhållanden.

Processutvärdering av införandet av GVI i Örebro, genomförd av Örebro universitet 2023¹²

Processutvärderingen av GVI i Örebro visade att strategin kunde implementeras på ett ändamålsenligt sätt i en mellanstor svensk kommun. Samverkan mellan polis, kriminalvård och kommun bedömdes som välfungerande och präglades av hög tillit, tydliga ansvarsfördelningar och ett gemensamt engagemang i arbetet mot grovt våld. Implementeringen föregicks av omfattande utbildning och förankring i respektive organisation, vilket skapade förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart genomförande. Utvärderingen visade vidare att GVI-strategin stärkte samordningen mellan aktörerna, men att ansvaret för verkställande av sanktioner samt arbetet med sociala stöd- och hjälpinsatser behövde tydliggöras. Utvärderarna bedömde att strategin inte var tillräcklig som enskild åtgärd utan krävde kompletterande förebyggande insatser på flera nivåer.

¹¹ Ivert, A. K., Mellgren, C. och Nilsson, J. (2020)..

¹² Ivert, A. K. och Mellgren, C. (2023)..

GVI:s programtrohet och anpassning till en svensk kontext följdes noggrant. Slutligen konstaterade utvärderingen att det hade etablerats goda förutsättningar för fortsatt arbete enligt strategin.

Processutvärdering av införandet av GVI i Göteborg, genomförd av Göteborgs universitet 2023¹³

Processutvärderingen av GVI i Göteborg visade att strategin kunde implementeras på ett ändamålsenligt sätt inom socialtjänsten, polisen och frivården. Aktörerna bedömde att strategin var relevant och praktiskt tillämpbar och att samverkan mellan verksamheterna fungerade väl. De etablerade strukturerna för gemensamt ansvar och informationsdelning förbättrades över tid under införandeprocessen. Rapporten identifierade att vissa delar, såsom rollfördelning, resurssättning och samverkan med lokalsamhället, krävde fortsatt utveckling. GVI:s programtrohet och anpassning till en svensk kontext följdes noggrant. Slutligen konstaterade utvärderingen att det hade etablerats goda förutsättningar för fortsatt arbete enligt strategin i Göteborg.

Processutvärdering av införandet av GVI i Huddinge, Järfälla/Upplands-Bro och Uppsala, genomförd av STAD 2024¹⁴

Processutvärderingen av GVI i kommunerna Järfälla/Upplands-Bro¹⁵, Huddinge och Uppsala visade att strategin generellt kunde implementeras på ett ändamålsenligt sätt, men att förutsättningarna varierade mellan kommunerna. I Järfälla/Upplands-Bro och Huddinge etablerades tydliga strukturer för samverkan mellan polis, socialtjänst och kriminalvård, vilket skapade goda förutsättningar för operativt arbete. I Uppsala nådde man däremot inte samma nivå av implementering. Detta berodde främst på begränsade resurser och lägre grad av förankring, främst på ledningsnivå, och framför allt hos polisen.

Utvärderingen betonade att dessa skillnader visade på vikten av en stark ledning, tydlig ansvarsfördelning och tillräckliga resurser för att GVI ska kunna fungera fullt ut. Slutsatsen var att GVI etablerade viktiga

¹³ Starke, M. och Larsson, A. (2023).

¹⁴ Gustafsson, N-K., Feltmann, K., Muhaba Jemal, M., Elgán T. och Gripenberg, J. (2024).

¹⁵ Kommunerna Upplands-Bro och Järfälla delar lokalpolisområde och genomför GVI-arbetet som en gemensam etablering.

organisatoriska strukturer för fortsatt arbete mot grovt våld, men att framgångsrik implementering var beroende av lokala förutsättningar och resurser. Denna utvärdering skiljer sig från övriga processutvärderingar genom att den tydligt dokumenterar variationer i implementeringsgrad mellan etableringar och visar hur organisatoriska faktorer kan påverka genomförandet.

6.3.2 Sammantagna resultat av processutvärderingar

Processutvärderingarna av de svenska etableringarna av GVI visar att strategin kan implementeras med god följsamhet efter grundprinciperna, men att förutsättningarna och graden av genomförande varierar mellan etableringarna. Där samverkan mellan polis, socialtjänst och kriminalvård är stark, fungerar GVI-arbetet som en ryggrad som möjliggör både strategiskt och operativt arbete. GVI skapar förtroende mellan samverkansparterna och ger dem en gemensam riktning i det våldsförebyggande arbetet.

Grundförståelse för strategin, förankring av insatserna och tydlig ansvarsfördelning är avgörande för att översätta strategin från principer till konkret handling, medan begränsade resurser eller svaga styrsignaler snabbt bromsar framdriften och påverkar kvaliteten på insatserna.

En styrka i modellen är dess förmåga att koppla förebyggande stödinsatser till målgruppsinriktade åtgärder, vilket gör arbetet både relevant och meningsfullt för de aktörer som deltar. Samtidigt visar variationerna mellan etableringarna tydligt att lokal förankring, ledningens engagemang och kontinuerlig uppföljning avgör om strategin kan genomföras fullt ut eller bara delvis. I etableringar med goda resurser, tydliga strukturer och hög acceptans skapas en sammanhållen och uthållig insats, medan andra stannar vid fragmentariska insatser, delvis på grund av organisatoriska begränsningar.

Utvärderingarna betonar även vikten av att anpassa strategin efter lokala förutsättningar, att säkerställa resurser och att integrera lokalsamhället och sociala stödinsatser på ett systematiskt sätt. De visar att GVI etablerar stabila organisatoriska strukturer och samverkansformer som kan göra arbetet mot grovt våld mer systematiskt och långsiktigt. En viktig komponent för att kunna implementera GVI lokalt har varit att det funnits ett nationellt omhändertagande av strategin som stöttat etableringarna i

den fasen de för tillfället befunnit sig i. Samtidigt illustrerar variationerna mellan etableringarna hur avgörande lokal kontext, ledarskap och praktiska genomförandefrågor är för att strategin ska nå sin fulla effekt.

6.4 Effektuppföljningar

Effektutvärdering av Sluta skjut i Malmö, genomförd av Malmö universitet 2021¹⁶

Den första effektutvärderingen av Sluta skjut genomfördes 2021 av Malmö universitet på uppdrag av Brottsförebyggande rådet (Brå). Där analyserades förändringar i antalet skjutningar under pilotperioden, med tidigare år som jämförelse för att bedöma trender.

Resultaten visade att antalet skjutningar i Malmö minskade under pilotperioden, och att nedgången var tydligare än tidigare år, vilket tydde på en positiv effekt av insatsen. Det gick dock inte att med säkerhet fastställa att minskningen berodde på GVI-insatsen, eftersom en redan existerande nedåtgående trend och andra samtidiga insatser kunde ha påverkat utvecklingen.

Utvärderingen framhöll att datamaterialet hade vissa begränsningar såsom att registren över våldsbrott varierade i detaljnivå och att vissa brottstyper, exempelvis sprängningar, inte dokumenterats konsekvent. Dessa begränsningar gjorde det svårare att bedöma exakt vilken effekt insatsen haft.

Rapporten rekommenderade fortsatt användning och spridning av GVI-strategin till fler orter, med systematisk datainsamling och uppföljning av våldsutvecklingen för att möjliggöra långsiktig effektbedömning. Fokus skulle ligga på att mäta förändringar i grovt våld, inklusive skjutningar, samt att stödja evidensbaserade analyser som kunde särskilja GVI-strategins effekt från andra faktorer.

¹⁶ Ivert, A. K. och Mellgren, C. (2021)..

Effektuppföljning av Sluta skjut i Malmö, genomförd av Malmö universitet 2023¹⁷

Effektutvärderingen som publicerades 2023 genomfördes av Malmö universitet på uppdrag av Brottsförebyggande rådet (Brå) och omfattade perioden 2017–2022. Studien följde utvecklingen av skjutningar och sprängningar i Malmö efter införandet av Sluta skjut 2018, och jämförde våldsnivåerna med både tidigare år och andra svenska städer där man inte arbetat med GVI.

Resultaten visade en tydlig och varaktig minskning av det dödliga våldet med skjutvapen i Malmö efter att Sluta skjut infördes. Antalet skjutningar var i genomsnitt omkring hälften så många som under perioden före insatsen, och även antalet sprängningar minskade. En särskilt betydelsefull observation var att andelen skjutningar som ledde till att människor skadades eller dödades minskade, vilket tyder på att både frekvensen och allvarlighetsgraden av det grova våldet sjönk under perioden.

Utvärderingen visade också att våldsnivåerna tycktes följa aktiviteten i arbetet med Sluta skjut. Under perioder då den operativa samverkan var som mest intensiv, och kommunikationen med grupperna prioriterades, noterades en tydligare nedgång i skjutningar. När aktiviteten tillfälligt minskade, exempelvis under pandemin och i samband med omorganisationer, ökade våldsnivåerna något igen. Detta mönster stärker hypotesen om att insatsens kontinuitet och lokala förankring kan ha haft en reell dämpande effekt på det dödliga våldet, även om det inte går att fastställa ett strikt orsakssamband.

Forskarna betonade att även om sambandet mellan insatsens aktivitet och våldsutvecklingen är tydligt, kan det inte bevisas orsaksmässigt. Det fanns redan en nedåtgående trend före 2018, och flera samtidiga faktorer – däribland andra polisinsatser, nationella prioriteringar och pandemins samhällseffekter – kan ha påverkat resultaten.

Rapporten redovisade slutsatsen att Sluta skjut sannolikt bidrog till att stabilisera och förstärka den positiva trenden, men att framtida utvärderingar bör följa utvecklingen över längre tid och i fler städer. Det framhölls att våldsminskningen behöver analyseras i relation till hur aktivt

¹⁷ Ivert, A. K. och Mellgren, C. (2023).

och konsekvent metoden tillämpas, eftersom effekterna verkar vara starkast när arbetet bedrivs med hög intensitet och regelbunden kontakt med berörda grupper.

6.4.1. Sammantagna resultat av effektuppföljningar

De två effektutvärderingar av Sluta skjut som genomförts visar sammantaget att insatsen sannolikt har bidragit till en tydlig och varaktig minskning av det dödliga våldet med skjutvapen i Malmö. Båda studierna pekar på att effekterna varit störst under perioder då arbetet bedrivits med hög intensitet, nära samverkan mellan aktörerna och regelbunden direktkommunikation med de berörda grupperna. När aktiviteten tillfälligt minskat har våldsnivåerna ökat något, vilket indikerar att kontinuitet och lokal förankring är centrala faktorer för insatsens genomslag.

Sluta skjut har med stor sannolikhet haft en positiv inverkan på våldsutvecklingen i Malmö. Även om ett direkt kausalt samband inte kan fastställas, visar resultaten att GVI-strategin fungerar som ett betydelsefullt verktyg i det lokala brottsförebyggande arbetet. För att stärka den framtida kunskapsbasen rekommenderas att strategin fortsätter att tillämpas och spridas till fler orter, att datainsamlingen systematiseras och att utvecklingen av grovt våld följs över längre tid. Erfarenheterna från Malmö understryker vikten av metodtrohet, kontinuitet och lokal samverkan för att uppnå långsiktiga resultat i arbetet mot det grova våldet.

6.5 Intervjustudier med målgruppen för GVI och myndighetsmedarbetare

Intervjustudie med målgruppen för GVI, genomförd av Lunds universitet 2021¹⁸

Rapporten Ingen förtjänar att dö baseras på sex djupintervjuer med sex personer som befann sig i kriminella nätverk i Malmö under perioden då pilotverksamheten för Sluta skjut pågick. Studien syftade till att belysa hur dessa individer själva uppfattade våldet, sina handlingsmöjligheter och myndigheternas kommunikation inom ramen för insatsen.

¹⁸ Hedlund, A. (2021)..

De intervjuade hade i varierande grad tagit del av de budskap som förmedlades genom Sluta skjut. Mest framträdande var det kollektiva moraliska budskapet om att våld inte accepteras och att "ingen förtjänar att dö". Flera av deltagarna uppfattade detta som något nytt och mer personligt jämfört med tidigare polisinsatser. De beskrev att myndigheternas budskap kändes ovanligt tydligt, och att kombinationen av moralisk vädjan och erbjudande om stöd- och hjälpinsatser skapade ett visst förtroende.

Samtidigt visade intervjuerna att tilltron till myndigheter fortfarande var låg. Flera respondenter uttryckte skepsis till att löften om hjälp skulle infrias, och vissa upplevde kontakten som alltför tillfällig eller beroende av enskilda personer. Det framkom också att effekten av Sluta skjut varierade mellan grupper. Vissa upplevde sig direkt påverkade av de kollektiva budskapen, medan andra såg insatsen som en del av ett större polisiärt tryck snarare än något som förändrade normer.

Forskarens samlade bedömning var att GVI-strategin i Malmö lyckades nå fram till delar av målgruppen på ett sätt som tidigare brottsförebyggande arbete inte gjort. Kombinationen av tydlig normkommunikation, konsekvensinformation och erbjudande om stöd kunde skapa reflektion och dialog i grupper som annars varit svåra att nå. Samtidigt betonades att långsiktighet och förtroendebyggande är avgörande för att den typen av kommunikation ska få varaktig effekt.

Rapporten drog slutsatsen att Sluta skjut hade potential att bidra till en kulturförändring i kriminella miljöer, men att genomslaget i hög grad berodde på hur konsekvent och trovärdigt strategin tillämpades. Särskilt viktigt var att budskapen faktiskt följdes upp av handling.

Intervjustudie med målgruppen och professionella inom GVI, genomförd av Örebro universitet 2025¹⁹

Rapporten Röster inifrån GVI bygger på intervjuer med 10 mottagare av GVI-budskapet samt 33 professionella från polis, kriminalvård och socialtjänst. Mottagarna beskriver återkommande svårigheter att förstå varför de inkluderats i kartläggningen, särskilt när den baserats på umgänge snarare än eget agerande. Detta påverkar deras tillit till

¹⁹ Olsson K., Frogner L., Gustafsson N-K., Hedlund A., Ivert A-K., Mellgren C., Starke M och Hellfeldt K. (2025)..

myndigheterna och kan skapa en upplevelse av att vara orättvist utpekad. Resultaten visar samtidigt att tydlig information om syfte, urval och bedömningsgrunder ökar känslan av rättvisa och förståelse, vilket är avgörande för strategins legitimitet.

Erfarenheterna av strategins kommunikationsinsatser varierar. Budskapsmöten upplevs ofta som obehagliga, stigmatiserande eller stressande, även om vissa inslag som exempelvis berättelser från sörjande anhöriga uppfattas som berörande och eftertänksamma. Individuella budskapssamtal bedöms däremot som mer relevanta och respektfulla och ger därmed bättre förutsättningar för dialog och förtroendeskapande arbete. Synen på sanktioner är delad. Åtgärder som är förutsägbara och tydligt kopplade till konkreta våldshändelser upplevs som rimliga och legitima, medan åtgärder som saknar tydlig motivering riskerar att framstå som godtyckliga och därmed minska strategins genomslag.

Erbjudandet om stöd är den del av strategin som mottagarna generellt värderar högst. Stödet upplevs som meningsfullt när det anpassas efter individens behov och vardagliga förutsättningar samt när kontakten med professionella präglas av kontinuitet och engagemang. I flera fall har sådana stödinsatser varit avgörande för att individer ska kunna ta steg bort från kriminalitet och våldsdrivande miljöer. Sammanfattningsvis visar studien att GVI:s effektivitet i hög grad beror på hur väl budskapet förmedlas, hur begriplig och rättvis kartläggningen upplevs samt i vilken utsträckning insatserna präglas av processuell rättvisa.

6.5.1 Sammantagna resultat av intervjustudier

De två studierna visar sammantaget att GVI-arbetet når målgruppen på ett sätt som tidigare insatser inte gjort, men att strategins genomslag i hög grad påverkas av hur trovärdigt och konsekvent den tillämpas. Mottagarna uppger att budskapet, särskilt den moraliska aspekten om att våldet måste upphöra, kan väcka reflektion och uppfattas som både mer personligt och tydligt än traditionella polisiära åtgärder. Samtidigt finns en genomgående skepsis mot myndigheter, framför allt kopplat till osäkerhet kring löften om stöd och en oro för att insatser ska bli kortsiktiga eller personberoende.

Förtroende och legitimitet framstår som avgörande i båda studierna. Rapporten Ingen förtjänar att dö visar att Sluta skjut uppfattades som ett nytt och engagerande tilltal, men att effekten varierade mellan grupper och

att bristande kontinuitet riskerade att undergräva resultatet. I rapporten Röster inifrån GVI framträder ett liknande mönster, med särskild betoning på upplevelsen av rättvisa: när kartläggningen uppfattas som otydlig eller orättvis reagerar mottagarna negativt, medan transparens och förklaringar stärker acceptansen.

Stödinsatsernas roll återkommer tydligt. I Malmö skapade stöderbjudandena visst förtroende, men upplevdes som osäkra. I Röster inifrån GVI lyfts stödet fram som den mest legitimitetsskapande komponenten, särskilt när det är individuellt anpassat. Tillsammans visar studierna att GVI kan bidra till normförändringar och dialog i våldsdrivande miljöer, men bara om kommunikationen är konsekvent, uppföljningen tydlig och stödet både hållbart och trovärdigt. Strategins effekt är alltså beroende av rättvisa processer och relationellt förtroendearbete. Dessa faktorer är centrala vid fortsatt nationell utveckling och implementering av strategin.

6.6 Pågående forskningsstudier av GVI-arbeten i Sverige

Effektuppföljningar av GVI-etableringar i Sverige

Effektuppföljningarna syftar till att följa utvecklingen av våld kopplat till kriminella grupper. Det gäller i första hand skjutningar och, där det är möjligt, sprängningar, på de orter där GVI har etablerats. Genom dessa studier skapas förutsättningar för att analysera mönster i våldsutvecklingen över tid.

Utvärderingarna bygger på både nationell brottsstatistik och etableringarnas egna uppföljningar. På sikt planeras jämförelser mellan etableringarna och med andra orter där GVI inte implementerats, vilket möjliggör en mer heltäckande bedömning av strategins effekter.

Intervjustudie med professionella med fokus på arbete med barn och ungdomar inom GVI, genomförs av Malmö universitet

Studien genomförs genom intervjuer med yrkesverksamma inom polis, socialtjänst och kriminalvård med fokus på arbetet med unga under 18 år inom GVI. Syftet är att identifiera behov av justeringar och dra lärdomar som kan bidra till utveckling och förbättring av insatser riktade mot denna

målgrupp. Erfarenheter av GVI kan kopplas till andra relevanta insatser, exempelvis Bob (barn och unga i organiserad brottslighet), för att undersöka möjligheter till integration och samordning med befintliga strukturer. Resultaten kan bidra till att öka kunskapen om det förebyggande arbetet riktat mot unga som riskerar att involveras i organiserad brottslighet och grovt dödligt våld.

Forskningsmedel från Vetenskapsrådet för fortsatt forskning om GVI i Sverige²⁰)

Vetenskapsrådet har beviljat Örebro universitet forskningsmedel för att fortsätta studera arbetet med GVI i en svensk kontext. Arbetet ska genomföras i samverkan med Malmö universitet och Göteborgs universitet. Inom ramen för det beviljade projektet ska forskarnätverket under tre år, med start år 2026, studera hur och på vilket sätt GVI:s kärnkomponenter eventuellt bidrar till att reducera våldsanvändningen i kriminella miljöer i en svensk kontext. Mer specifikt syftar det föreslagna projektet till att studera

- hur GVI:s teoretiska kärnkomponenter operationaliserats och genomförts av samverkansaktörerna och tas emot av de våldsdrivande grupperna
- effekten av strategin, utifrån förändringar när det gäller förekomst av grupprelaterat grovt och dödligt våld och sätta detta i relation till genomförande och mottagande av strategins kärnkomponenter
- om strategin lett till några önskade effekter för individer och myndigheter/organisationer och i så fall på vilket sätt det kan påverka det brottsförebyggande arbetet.

Studiedesignen bygger på GVI:s programteori. Data samlas in genom intervjuer med personer från de våldsdrivande grupperna och medarbetare från myndigheterna. Dessutom används matriser som dokumenterar genomförandet av strategins kärnkomponenter, tillsammans med polisens statistik över grovt och dödligt våld.

Kunskapen är viktig för att öka förståelsen för hur grovt och dödligt våld kopplat till kriminella grupperingar kan förebyggas. Genom att studera hur specifika teoretiska kärnkomponenter kopplas till utvecklingen av grovt och

²⁰ Vetenskapsrådets diarienummer 2025-01568

dödligt våld kan projektet generera förståelse för vad som driver våldet inom kriminella grupperingar, och vad som kan minska det.

7. Ytterligare resultat och effekter av GVI i Sverige

I detta kapitel redovisas ytterligare resultat och effekter av GVI-arbetet som samverkansmyndigheterna gemensamt har identifierat under regeringsuppdragets genomförande. Dessa resultat och effekter kompletterar den information som framkommer genom de vetenskapliga utvärderingar som presenteras i kapitel 6.

7.1 Fler individer väljer att söka stöd och hjälpinsatser med GVI

Direkttelefonen har visat sig vara ett effektivt verktyg för att etablera kontakt med individer i svårnådda, kriminella grupper. Genom att skapa en särskild väg in via ett direktnummer har socialtjänsten, och på vissa platser även polisen, kunnat underlätta kontakten mellan individer och andra aktörer, såsom avhopparverksamheter, hälso- och sjukvård, lokalsamhällesaktörer och även myndighetshandläggare. Telefonnumret sprids vid budskapsmöten och budskapssamtal, och individer tillfrågas också om socialtjänsten får följa upp kontakten i efterhand. Erfarenheter från arbetet visar att konceptet är framgångsrikt och har lett till att socialtjänsten nått fler individer som tidigare varit svåråtkomliga, samtidigt som kontakterna kunnat ske under de tidsfönster då individerna är mest mottagliga. Detta ökar sannolikheten för att fler avstår från våld och på sikt lämnar sin kriminella bana.

Målgruppen för GVI-arbetet har ofta levt större delen av livet i kriminalitet och saknar generellt förtroende för myndigheter, vilket gör varje ny kontakt värdefull oavsett om den leder till fortsatt stöd. Av de cirka 1 000 direktkommunikationer som genomförts inom ramen för det svenska GVI-arbetet har resultaten överträffat förväntningarna. NNSC uppskattar att 10–20 procent av individerna förväntas söka stöd aktivt, men i svenska etableringar där kontakterna har följts upp kontinuerligt, ligger andelen på strax över 50 procent.

Sammanfattningsvis har direkttelefonen visat sig vara ett effektivt och framgångsrikt verktyg för att nå svårnådda individer, bygga förtroende och underlätta samordning mellan olika aktörer.

7.2 GVI-kartläggning synliggör fler

Lägesbilden av de kriminella grupperingarna är föränderlig och kräver kontinuerlig uppdatering. Genom att etablera mötesforum där information regelbundet samlas in och där ansvarsfunktionen för den löpande uppdateringen av kartläggningen tydliggörs, skapas förutsättningar för att upprätthålla en aktuell och korrekt bild av den kriminella gruppmiljön. Kartläggningen inom GVI bygger på en gemensam förståelse av syfte och metodik, vilket har ökat insikten om både gruppdynamiken och grupperns inbördes sociala sammanhang samt förmåga att rekrytera yngre individer.

Genom kartläggning av riskindivider, har förståelsen inom Polismyndigheten för vikten av att bidra med information om barn och unga som är involverade i eller befinner sig nära de kriminella grupperna förbättrats. Med riskindivider menas personer som har någon form av samröre med en grupp där våldsanvändning förekommer eller har förekommit.

Proaktiv kartläggning av individer som riskerar att skadas eller att skada andra på grund av sin involvering i den kriminella miljön är en central förutsättning för ett effektivt samverkansarbete inom GVI.

Kartläggningsarbetet gör det möjligt att identifiera fler och även yngre individer, vilket ger samverkansparterna möjlighet att genomföra riktade, proaktiva insatser och erbjuda stöd som kan bidra till att bryta fortsatt kriminalitet. Ett effektivt verktyg för detta är sociala nätverksanalyser.

7.3 Ökad förmåga att utnyttja befintliga regelverk

Ökad myndighetsamverkan inom ramen för GVI har förbättrat den gemensamma förmågan att strategiskt använda sig av befintlig och nytillkommen lagstiftning framför allt i arbetet med ökat fokus mot våldsdrivande grupper.

7.3.1 Säkerhetszoner

Sedan april 2024 har Polismyndigheten befogenhet att besluta om tillfälliga säkerhetszoner i avgränsade områden när det föreligger påtaglig risk för

skjutning eller sprängning i samband med konflikter mellan grupper. Inom en säkerhetszon kan polisen använda vissa befogenheter som normalt kräver konkret misstanke, exempelvis kroppsvisitation och genomsökning av fordon på allmän plats. Beslut om införande av säkerhetszoner ska alltid vara proportionerliga i förhållande till ändamålet. I grunden skiljer sig säkerhetszoner från GVI-arbetets principer, eftersom GVI traditionellt fokuserar på högriskindivider snarare än geografiska områden och bygger på transparens och processuell rättvisa, vilket i vissa avseenden kan stå i konflikt med tillämpningen av säkerhetszoner.

Inom ramen för GVI-etableringar har säkerhetszoner dock kunnat användas på ett strategiskt sätt som är förenligt med GVI:s metodik, vilket har möjliggjort ett ökat fokus på våldsdrivande grupper. Detta utgör ett exempel på hur GVI-arbetet kan anpassas för att utnyttja befintliga verktyg på ett strategiskt och effektivt sätt.

7.3.2 Kommunal tillsyn

Arbetet med kommunal miljötillsyn kan användas inom GVI-arbetet för att bidra till det gemensamma arbetet med ökat fokus mot våldsdrivande grupper. Genom strategisk tillsyn och ökad aktivitet för verksamheter kopplade till grupperna skapas en känsla av närvaro och kontroll.

Genom att kombinera tillsyn med sociala och förebyggande insatser kan miljötillsynen stödja en helhetsstrategi för att förebygga våld och rekrytering till kriminella grupper, samtidigt som den stärker samverkan mellan kommun och polis. Ett exempel på detta är Göteborgs Stad, där ökat fokus och sanktioner innefattar tillsyn, kontroll och avtalsuppföljning av verksamheter kopplade till personer i grupperingar under ökat fokus. Stadsledningskontoret samordnar sanktionerna, som utgår från den kommunala kompetensen och de speciallagar som reglerar stadens tillsyns- och kontrollansvar.

Göteborgs Stad samverkar dessutom med kranskommuner, Räddningstjänstförbundet Storgöteborg samt Center mot arbetslivskriminalitet, där ytterligare sanktioner kan tillämpas. Detta sammantaget vilket visar hur kommunal tillsyn kan användas strategiskt inom ramen för GVI.

7.3.3 Frivårdens arbete

Frivården ansvarar för att verkställa påföljder genom att planera, följa upp och stödja klienter. Arbetet syftar till att minska risken för återfall i brott och underlätta en positiv social återanpassning. Det omfattar strukturerade samtal, deltagande i behandlingsprogram och samverkan med andra myndigheter, exempelvis kring bostad, arbete och andra vårdinsatser.

Påföljderna inom frivården kan förenas med föreskrifter. Föreskrifterna är bindande regler och villkor som en klient kan få under sin övervakningstid. Föreskrifter används för att stödja klientens förändringsarbete genom att skapa ytterligare struktur, tydlighet och förutsägbarhet, samtidigt som de bidrar till att minska risken för återfall i brott genom exempelvis deltagande i behandlingsprogram eller missbruksvård. De fyller även en kontrollerande funktion genom krav på exempelvis regelbunden kontaktfrekvens och vistelsebegränsningar. Inom GVI tillämpas föreskrifter ofta som ett kontrollverktyg för att tydliggöra konsekvenser vid återgång i våldsutövning, men också som ett stödjande inslag genom krav på behandling, kontinuerliga kontakter och anpassningar som har ett syfte att skapa förflyttningar från den kriminella livsstilen. Inom ramen för GVI-arbete har frivården ökat sin förmåga att använda det regelverk som finns. Exempelvis genom återupptagande av avslutad övervakning vid villkorlig frigivning eller skyddstillsyn.

Kriminalvårdens uppföljning av förekomsten av föreskrifter bland GVI-klienter visar att dessa klienter i högre utsträckning omfattas av föreskrifter jämfört med klienter vid samma kontor som inte ingår i GVI²¹. Undersökningen omfattar 108 GVI-klienter och 226 klienter i referensgruppen²².

²¹ Denna klientuppföljning syftar till att undersöka GVI-kartlagda klienter inom frivården, det vill säga personer som polisen delat information om som kartlagda inom GVI, och jämföra dem med en referensgrupp. Uppföljningen omfattar perioden 1 oktober 2022 till 1 oktober 2025 och baseras på data från tre frivårdskontor, både i storstadsregion och på mellanstor ort. Startpunkten har utgått från den tidpunkt då samtliga etableringar kommit in i en operativ fas i GVI-arbetet och löper över två separata regeringsuppdrag.

²² Datasamlingen genomfördes under veckorna 43 och 44 år 2025 på tre frivårdskontor. Klienterna är GVI-kartlagda av polisen, har en aktuell verkställighet inom frivården och har deltagit i någon av GVI-interventionerna budskapssamtal och/eller budskapsmöte. Referensgruppen kommer från samma frivårdskontor och består av klienter som inte är kända hos kriminalvården som GVI-kartlagda och som inte deltagit i någon av dessa interventioner men har bedömts som målgrupp för behandlingsprogrammet Entré. Entré är ett individuellt behandlingsprogram som riktar sig till klienter med koppling till organiserad brottslighet eller våldsbejakande extremism. Syftet är att ge klienten förutsättningar att lämna destruktiva grupperingar och stärka den personliga förändringsprocessen. GVI-klienter kategoriseras ofta inom organiserad brottslighet och kvalificerar därför till programmet.

Samtliga klienter har eller har haft en pågående övervakning.

Resultaten visar att en större andel GVI-klienter (80 procent) har föreskrifter jämfört med referensgruppen (60 procent). Båda grupperna har i genomsnitt tre föreskrifter per klient. Uppföljningen visar vidare att enskilda klienter kan ha upp till 14 olika beslut om föreskrifter under tider för uppföljningen, vilket i vissa fall innebär att klienter omfattas av flera verkställigheter. Ungefär 36 procent av beslutade föreskrifter avser vistelseföreskrifter, en andel som är likartad för båda grupperna i uppföljningen, och något mer än 20 procent av dessa övervakas elektroniskt. Vistelseföreskrift används som en anvisning om på vilka platser eller vilka områden den dömde ska vistas eller inte får vistas. Detta i kontrollsyfte när det är särskilt angeläget att hålla den dömde borta från en viss miljö. Om det finns behov av vistelseföreskrift så finns det i normalfallet även behov av elektronisk övervakning för att kontrollera att föreskriften efterföljs.

7.4 Förstärkt samverkan har medfört förbättringar och nya perspektiv

Erfarenheterna från de lokala GVI-etableringarna vittnar om att GVI-arbetet bidrar till ökad tillit mellan individer, verksamheter och lokalsamhällen. Det skapar förutsättningar för ett mer behovsanpassat stöd och en hjälpapparat som involverar fler aktörer och är hållbar över tid.

7.4.1 Ökat brottsofferperspektiv genom social respons vid våldshändelser

Inom GVI-arbetet används social respons vid våldshändelser för att stärka brottsofferperspektivet genom att snabbt och samordnat engagera socialtjänst och andra aktörer kring drabbade individer och deras närstående. Detta arbetssätt säkerställer att brottsoffers behov och rättigheter sätts i fokus samtidigt som det främjar ökad samverkan med lokalsamhällsaktörer, såsom ideella organisationer och föreningar. Genom denna samverkan skapas långsiktiga stödstrukturer som stärker tryggheten i lokalsamhället och möjliggör ett helhetsstöd som omfattar både socialt, praktiskt och psykologiskt stöd. Social respons inom GVI används redan i bland annat Malmö och Örebro, där det används som ett strategiskt verktyg för att förebygga våld, stödja brottsoffer och integrera lokalsamhället i det förebyggande arbetet.

8. Slutsatser och rekommendationer

I detta kapitel redovisas samverkansmyndigheternas gemensamma bedömningar, med syfte att ge vägledning för den fortsatta samverkan och utvecklingen av det nationella GVI-arbetet i Sverige. Rekommendationerna baseras på erfarenheter och lärdomar som framkommit under arbetets gång med regeringsuppdraget, tidigare regeringsuppdrag, genomförda EU-finansierade projekt samt vetenskapliga utvärderingar.

8.1 Övergripande slutsatser

- De genomförda effektuppföljningarna visar sammantaget att skjutvapenvåldet har minskat sedan GVI infördes. Det går dock inte att med säkerhet fastställa att GVI är orsaken, eftersom andra insatser och samhällstrender pågår samtidigt. För att bättre kunna bedöma effekterna över tid behöver strategin därför fortsatt att tillämpas metodtroget och data fortsätta att samlas in på ett systematiskt och jämförbart sätt.
- Utmaningen med arbetet att minska våldet kräver insatser från hela samhället. GVI bidrar genom att aktivera och engagera myndigheter och lokalsamhälle något som på sikt ger positiva samhällsekonomiska effekter.
- Ett nationellt omhändertagande av GVI behövs för att säkerställa långsiktighet och samordning och för att möjliggöra fortsatt enhetlig utvärdering och uppföljning av GVI-insatser i Sverige.
- GVI-arbetet skapar tydliga synergieffekter genom gemensamma arbetssätt på olika platser med liknande utmaningar, vilket är en styrka med att implementera strategin på flera platser. Erfarenhetsutbyten mellan lokala etableringar är en central del av utvecklingsarbetet.
- GVI-strategin är flexibel och kan anpassas efter förändringar i omvärldssituationen.
- GVI har bidragit till att befintlig och nyttillkommen lagstiftning används mer effektivt och strategiskt.

8.2 Rekommendationer

8.2.1 Fortsätt utvecklingsarbetet i befintliga etableringar och sprid arbetet till fler platser där behov finns

Erfarenheterna visar att arbetet vid etableringsorterna bör fortsätta utvecklas och även att arbetet kan utvidgas till fler lokala etableringar av GVI. Större spridning av gemensamma arbetssätt ger en bättre överblick över problembilden och möjliggör likartade åtgärder över geografiska gränser. I vissa fall kan detta även innebära att samverkan med omkringliggande kommuner eller polisområden stärks vid befintliga etableringar. En spridning av GVI-strategin bör utgå från de erfarenheter som finns och föregås av ett noggrant behovs- och förankringsarbete.

8.2.2 Skapa förutsättningar för att nationella myndigheter fortsatt ska kunna stötta lokala etableringar både strategiskt och operativt

Bedömningen är att det fortsatt finns ett behov av en nationell organisation som stödjer GVI-arbetet. En sådan funktion behövs bland annat för att samordna det övergripande arbete som bedrivs runt om i landet samt för att även framgent bistå etableringarna i implementering och löpande drift. Organisationens inriktning och arbetssätt kan med fördel anpassas utifrån de stödbehov som identifierats inom ramen för regeringsuppdraget och genom de vetenskapliga utvärderingarna, exempelvis behovet av gemensamma plattformar för ömsesidigt kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Det är tydligt att en nationell stödorganisation behövs för att klargöra gränserna för metodtrogenhet i relation till lokala anpassningar, vilket är en förutsättning för att på ett tillförlitligt sätt kunna följa upp GVI-arbetets effekter över tid. Samverkansmyndigheterna bedömer dessutom att det är av särskild vikt att möjliggöra återkommande forum där nationella och lokala funktioner kan mötas. Forskningsnätverket fyller därutöver en central roll genom att bidra till kunskapsutveckling och till att fördjupa förståelsen av GVI-strategins effekter.

Ett nationellt stöd bör även fortsättningsvis verka med målsättningen att kombinera vetenskaplig och teoretisk expertis med god lokal kännedom och djup verksamhetsförståelse. Etableringarna uttrycker fortsatt behov av denna typ av stöd och framhåller att den nationella nivån med fördel även kan fungera som ett kvalificerat bollplank vid avvägningar i verksamhetsnära frågor.

8.2.3 Tillse fortsatt uppföljning och utvärdering av det svenska GVI-arbetet

Det nationella stödteamet och forskarnätverket bistår i dag med stöd för uppföljning av GVI-strategin. Under implementeringen har alla etableringar formulerat liknande övergripande effektmål för arbetet som i stort rör att öka tryggheten och minska våldshandlingar. Därutöver finns gemensamma matriser för uppföljning av både våldsdåd och insatser som genomförs inom ramen för GVI. Det finns ytterligare behov av att vidareutveckla stödet för uppföljning. Det finns också behov av att tydligare koppla samman de övergripande målen med både det dagliga arbetet och de mer kortsiktiga målen. Ett ramverk, exempelvis en programteori, kan bidra till att tydliggöra sambanden mellan aktiviteter och önskade effekter. Ett nationellt stöd skulle även kunna bistå med att ta fram ramar för när uppföljning ska göras, och hur resultaten kan användas för att utveckla arbetet.

8.2.4 Ge nationella myndigheter långsiktiga uppdrag med bred och jämlik samverkansstruktur

För att ge GVI-arbetet en stabil grund behövs långsiktiga uppdrag som ger den lokala nivån en tydligare garanti för varaktigt stöd. Dessa uppdrag kan bygga vidare på den kompetens och de strukturer som redan etablerats, samtidigt som ytterligare aktörer, exempelvis Socialstyrelsen och länsstyrelserna, kan bidra till att stärka det nationella samverkansarbetet.

8.2.5 Överväg att synkronisera olika uppdrag med liknande målgrupp och fokus

I takt med att organiserad brottslighet blivit en allt större samhällsutmaning har regeringen initierat många uppdrag som berör olika aktörer på både nationell och lokal nivå. Utöver GVI-uppdragen finns ett flertal andra uppdrag till samma myndigheter, eller liknande konstellationer av myndigheter, som faller inom ramen för brottsförebyggande arbete. Det finns utmaningar på alla nivåer, och hos flertalet berörda aktörer, med att säkerställa synkronisering mellan den stora mängden initiativ som förekommer. Exempelvis skulle samverkansmyndigheterna kunna få i uppdrag att synkronisera arbetet med andra, närliggande tematiska områden, exempelvis Bob-uppdraget och det nationella avhopparstödet. Detta för att skapa förutsättningar för utbyten, lärande samt synergier.

8.2.6 Utveckla arbete med fokuserad avskräckning mot nyrekrytering och internationellt våld som styrs från utlandet

Fokuserad avskräckning kan tillämpas på flera typer av brottslighet. Internationellt används metoden bland annat i arbetet mot öppna drogsener. I Sverige har kommuner med etablerade GVI-insatser, såsom i Malmö och Örebro, valt att bredda sitt arbete genom att även tillämpa fokuserad avskräckning i insatser mot våld i nära relationer. Mot denna bakgrund, och i syfte att stärka GVI-arbetets träffsäkerhet i förhållande till aktuella och framväxande problem, bedömer samverkansmyndigheterna att fokuserad avskräckning med fördel kan prövas även för att motverka nyrekrytering till våldsamma grupper. Det kan även användas för att nå ut med avskräckande budskap internationellt till aktörer som på distans påverkar det våld som drabbar Sverige.

Referenser

Braga, A., Weisburd, D. och Turchan, B. (2018). *Focused Deterrence Strategies and Crime Control. An updated systematic review and meta-analysis of empirical evidence*. Criminology & Public Policy, Vol .7:1, s. 205–250.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2024). *Ökningen av skjutvapenvåld i Sverige*. Rapport 2024:7. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Gustafsson, N-K., Feltmann, K., Muhaba Jemal, M., Elgán T. och Gripenberg, J. (2024) *En processutvärdering av gruppvåldsintervention (GVI) i Järfälla/Upplands-Bro, Huddinge och Uppsala*. Stockholm: Rapport Nr83 STAD:s rapportserie.

Hedlund, A. (2021). *"Ingen förtjänar att dö": En intervjustudie om hur individer i kriminella miljöer i Malmö ser på skjutvapenvåld och möjligheten att hoppa av*. Lunds universitet.

Hellfeldt, K., Olsson, K., Frogner, L. och Strand, S. (2023). *Processutvärdering av GVI Örebro – en strategi för att minska och före-bygga utvecklingen av grovt och dödligt våld kopplat till kriminella grupper*. Örebro universitet.

Ivert, A. K. och Mellgren, C. (2021). *Effektutvärdering av Sluta skjut, En strategi för att minska det grova våldet i Malmö*. FOU 2021:2. Malmö universitet.

Ivert, A. K. och Mellgren, C. (2023). *Uppföljning av Sluta skjut, En strategi för att minska det grova våldet i Malmö*. Malmö universitet.

Ivert, A. K., Mellgren, C. och Nilsson, J. (2020). *Processutvärdering Sluta skjut*. FOU 2020:3. Malmö universitet.

Olsson K., Frogner L., Gustafsson N-K., Hedlund A., Ivert A-K., Mellgren C., Starke M och Hellfeldt K. (2025). *Röster inifrån: Hur upplever GVI-kartlagda individer strategin och dess budskap?* Örebro universitet.

Regeringens skrivelse 2016/17:126 (2017). *Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program*. Stockholm.

Regeringens skrivelse 2023/24:68 (2024). *Barriärer mot brott – en social-preventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet*. Stockholm.

Regeringsbeslut 2021-09-23 Ju2021/03330

Regeringsbeslut 2024-02-01 Ju2024/00221

Regeringsbeslut 2024-06-27 Ju2024/01492.

SBU. *Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna*. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2023. SBU Utvärderar 369. <https://www.sbu.se/369>. Hämtad 26 januari 2026.

Starke, M. och Larsson, A. (2023). *SLUTRAPPORT: Processutvärdering av implementeringen av Group Violence Intervention (GVI) i Göteborg*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Vetenskapsrådet (2025), *Insatser, åtgärder och metoder för att förebygga brottslighet kopplad till kriminella nätverk – evidens, behov och förmåga*. VR2506, Stockholm. <https://www.vr.se/analys/rapporter.html>. Hämtad 26 januari 2026.

Den grova våldsbrottsligheten i den kriminella miljön utgör ett stort samhällsproblem i Sverige i dag. Det grova och dödliga våldet står högt upp på den kriminalpolitiska agendan, och det finns en stor efterfrågan på effektiva åtgärder och initiativ som kan minska våldet och våldstrenden.

Gruppvåldsintervention, GVI, är ett arbete som syftar till att förebygga det grova våldet, såsom skjutningar och sprängningar, i den kriminella miljön.

Den 1 februari 2024 gav regeringen i uppdrag till Brå, Kriminalvården och Polismyndigheten att fortsätta ge stöd till befintliga etableringar av GVI i Sverige. Det här är slutredovisningen av regeringsuppdraget, som innehåller information om arbetet, en sammanställning av genomförd och pågående forskning om GVI samt rekommendationer för fortsatt arbete med GVI i Sverige.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

Box 1386/Fleminggatan 14, SE-111 93 STOCKHOLM
Tel +46 (0) 8 527 58 400, registrator@bra.se, www.bra.se

urn:nbn:se:bra-1299